

Landskabskarakterbeskrivelse

Landskabsvurdering

Anbefalinger til planlægningen

MIDTMORS SYD

MORS
HJERTET I NORDVEST

Beliggenhed og afgrænsning

Området Midtmors Syd ligger i den centrale del af Mors og spænder fra Frøslev i nord mod Ørding i syd samt fra Ovtrup i vest mod Lødderup i øst.

Rent landskabeligt fortsætter karakterområdet op på nordsiden af Erslev Kær, således at Midtmors-området strækker sig fra Ørding i syd til Tøving i nord. Pga. oversigtigheden i beskrivelsen er Midtmors området imidlertid delt op i to dele, en nordlig del og en sydlig del. Grænsen imellem de to områder er lagt således, at den følger hovedvej A26, som forbinder Mors med Thy over Vilsund.

Fig. 1 Midtmors syd. Den stiplede linje angiver kystforlandets grænse.

Landskabskarakteren

Landskabskarakteren i Midtmors Syd-området er domineret af et overvejende storbakket og jævnt bundmorænelandskab, intensivt dyrkede middelstore til store markfelter opdelt af jorddiger og hegn, spredtliggende gårde og husmandssteder, samt de ti landsbyer Elsø, Frøslev, Mollerup, Ovtrup, Vils, Ørding, Centrum, Fredsø, Lødderup og Vejerslev.

Landsbyerne ligger overvejende ved overgangen fra morænefladen til de omkringliggende landskabskarakterområder. Dette er især fremtrædende i den nordlige og den østlige del af området. Der er en relativt høj tæthed af gårde og husmandssteder, som ligger spredt i hele området uden at følge et markant mønster. Dog er der umiddelbart nord for området Blidstrup Mark to markante husmandsudstyknings, hvor husmandsstederne ligger tæt langs et nord-/sydgående vejforløb. Landsbyer og gårde er helt eller delvist omgivet af skærmende beplantning, og har et overvejende grønt udtryk.

Landskabet fremstår overordnet set enkelt og transparent afgrænset. I den nordlige og centrale del af området er landskabet dog pga. de topografiske forhold, tætte hegn og bevoksede diger meget lukket, mens graden af åbenhed er større i den centrale del af området syd for Frøslevvang og i den sydlige del af området omkring Møllersminde. Kontrasterende hertil er der enkelte steder i området mulighed for lange kig ind i og udover tilstødende karakterområder. Landskabet rummer udover disse enkelte lange kig ingen særlige visuelle oplevelsesmuligheder. Tre af områdets kirker har en markant beliggenhed og ses på stor afstand, hvilket især gælder for Lødderup kirke.

Modstående kyster ligger nært med stor betydning for den rumlige og visuelle oplevelse af landskabet i områdets sydligste del, og fremstår overvejende grønne med skov- og kratbeplantning samt delvis bare klinter.

Området fremstår forholdsvis uforstyrret af tekniske anlæg. Det rummer landskabelige oplevelser, som især knytter sig til kigget ind i og til dels udover de kontrasterende naboområder, Erslev Kær, Legind Bjerger, Sønder Herred Plantage og Blidstrup Mark.

Landskabskarakterens oprindelse

Den dominerende landskabskarakter i Midtmors Syd-området har, ligesom de andre områder på Mors, sin oprindelse i tiden omkring udskiftningen. De mønstre i landskabet, der herved blev skabt i form af jorddiger og spredtliggende gårde, er overvejende velbevaret.

Naturgrundlag

Geomorfologi og terræn

Midtmors Syd-området består hovedsageligt af en storbakket moræneflade. Den centrale del af morænefladen orienterer sig med jævnt terrænfald imod Sydmors- og Blidstrup Mark-områderne.

Området afgrænses mod nord af det lavtliggende flade Erslev Kær, mod øst af det stærkt kuperede

de Legind Bjerger-område, mod vest af den skovdominerede Sønder Herred Plantage og mod syd af den lavtliggende Blidstrup Mark.

Det er værd at bemærke, at Midtmors Syd adskilles fra Sydmors af en nederoderet ådal, som er en del af Blidstrup Mark. Denne grænse er vest for Møllersmindevej utydelig i landskabet, mens den øst for er meget markant pga. terræn, skov- og kratbevoksning.

Hydrologiske forhold

Området rummer kun ganske få vandelementer primært i form af enkelte mergelgrave. Et mindre og lavereliggende strøg i tilknytning til Lødderup Bæk strækker sig fra Lødderup til Nykøbing.

Kystrelationer

Området ligger centralt placeret på øen uden direkte kontakt til kysten. I den sydlige del omkring Ørding strækker kystforlandet sig dog ind i området.

Arealanvendelse og landskabselementer

Dyrkningsform

Den dominerende arealanvendelse i området er intensivt dyrkede marker.

Halvkultur- og naturarealer findes kun i fåtal og udelukkende i forbindelse med vandhuller, bække eller lavninger. Et større areal findes øst for Lødderup i dalen omkring Lødderup bæk.

Bevoksningsstruktur

Området er som helhed sparsomt bevokset, med kun få små skove og beplantninger, der ligger spredt i området. Området er overvejende præget af diger med spredt bevoksning og hegn samt skærmende beplantning omkring især husmandssteder og middelstore gårde. Større gårde og enkelte virksomhedsanlæg ligger delvis fri af beplantning. Især i den nordlige og centrale del af området er landskabet pga. de topografiske forhold, tætte hegn og bevoksede diger meget lukket, mens graden af åbenhed er større i den centrale del af området syd for Frøslevvang og i den sydlige del af området omkring Møllersminde

Bebyggelsesmønster (herunder beskrivelse af landsbyer)

Bebyggelsen i landskabskarakterområdet består af 10 landsbyer samt spredtliggende gårde og husmandsbrug.

I den nordlige del findes der på grænsen til naboområdet Erslev Kær følgende landsbyer: Elsø, Frøslev, mod syd Møllerup og videre mod vest Ovtrup. I områdets østlige del ligger fra nord mod syd landsbyerne Lødderup, Fredsø, Centrum og Ørding. Disse landsbyer er orienteret på en nord-sydgående linje, der ligger tæt op af naboområdet Legind Bjerger i øst. Landsbyen Vils, som er den største i området, ligger tæt op ad den vestlige grænse til nabokarakterområdet Sdr. Herred, mens Vejerslev, en mindre bebyggelse, ligger lidt syd for Vils.

Landsbyernes oprindelige bebyggelsesmønster er for den overvejende del velbevaret, til dels overlejrer den mere nutidige det historiske udviklingsmønster, som f.eks. ved Frøslev og Lødderup. Kun større landsbyer, som f.eks. Vils og Ørding, har stadig grundlæggende servicefunktioner som brugs, tankstation m. m. I Ørding ligger desuden Ørding friskole. Den vedligeholdelsesmæssige tilstand af byerne er overvejende middel til god. Landsbyernes byfronter fremstår overvejende grønne. Den eneste undtagelse er Lødderups østlige, åbne byfront mod Nykøbing. Foruden landsbyerne består bebyggelsen i området af spredtliggende, mellemstore til store gårde, samt husmandsbrug, der fungerer som beboelse/fritidshuse, og som primært ligger langs landevejene mod naboområderne (se nedenfor).

Mollerup mølle er med sin høje produktionsbygning en ganske synlig virksomhed i området. Dette gælder også for Ovtrup mølle.

Kulturhistoriske helheder og enkeltelementer

Vejene fra Blidstrup mod Vils og fra Øster Assels mod Centrum er karakteriseret af små husmandssteder, der ligger langs vejen. Det er også disse to områder, der bærer det tydeligste præg efter blokudskiftning. Disse spor kan også ses omkring Nygårds Mark i områdets sydlige del, samt omkring Frøslevvang og Lødderupvang i områdets nordlige del.

Der findes seks kirker i området; Ørding, Lødderup, Elsø, Frøslev, Mollerup og Ovtrup kirker. Mollerup kirke er en beskeden bygning uden tårn, som er rejst separat fra kirkebygningen på et senere tidspunkt, mens Ørding og især Lødderup kirker med tårn er mere markante og synlige over større afstand.

I området findes der flere enkelte gravhøje og gravhøjsklynger. En markant gravhøjsklynge udgøres af området Brunhøj-Langhøj-Rævehøj nord for Vils, mens to meget markante enkelte gravhøje ligger lige ud for Fredsø sydlige landsbyindgang (Byhøj) hhv. øst for Elsø (Harrehøj). Flere enkelte gravhøje findes øst for vejen Centrum-Fredsø.

Enkeltelementer og tekniske anlæg

To større højspændingsledninger er relativt synlige i landskabet, den ene omkring Frøslev-Elsø, den anden i den centrale del af området mellem Vils og Centrum. Tætheden af mindre ledninger er lille, og disse opleves ikke som markante i landskabet.

Der er mange vindmøller i hele området. Enkeltstående møller er undtagelsen, som regel ligger de i grupper af tre til fem møller. Der er endvidere grupper af vindmøller i naboområderne. Hovedvej A26 udgør den nordøstlige grænse til naboområdet Midtmors Nord, mens hovedvejen fra Nykøbing mod Vils og Karby fører gennem områdets centrale del.

Rumlige visuelle forhold

Karaktergivende landskabselementer

Den relativt tætte dige- og hegnstruktur skaber et transparent til lukket landskab med få lange kig over et landbrugslandskab af middelstor skala med lange bløde bakker. De forholdsvist få landskabselementer i form af mange spredtliggende gårde og middelstore til store markfelter skaber et enkelt landskab, overvejende uden markante mønstre. Et mere klart mønster findes dog omkring husmandsudstykningerne i områdets sydlige del, hvor hegn og diger står mere eller mindre vinkelret på retlinede veje.

Området rummer ingen særlige visuelle oplevelsesmuligheder, men der er vide udsigter på tværs af områdegrensene enkelte steder. Det gælder områdets nordlige del, hvorfra der er mulighed for lange kig ind i naboområdet Erslev Kær og ind i områderne Midtmors Nord, Skallerup-Solbjerg og længere mod vest mod Thy. Disse områder kontrasterer stærkt mod karakterområdets egen lukkede struktur. Fra områdets sydvestlige del er der kig udover Blidstrup Mark, som ligger lavere, og over mod Thy, som i det fjerne fremstår som stedvis grøn vold. I områdets sydlige del er der kig over Sydmors mod syd, der her opfattes som lidt lavere beliggende og præget af vindmøller, og over mod Salling i øst, hvor den modstående kyst opfattes som grøn og uden forstyrrende tekniske anlæg. Sidst er der fra områdets nordøstlige del omkring landsbyerne Lødderup og Fredsø mulighed for kig over mod Salling, Glyngøre og på Legind Vejle-broen.

Markante delområder og enkeltelementer

Delområder

Karakterområdet fremstår som et homogent område uden markante delområder.

Elementer

Af markante enkeltelementer kan nævnes de to kirker i Ørding og Lødderup, der opleves over større afstand samt det tekniske anlæg Møllerup mølle. Disse tre enkeltelementer fungerer som orienteringspunkter i området. Lødderup kirke er ret markant, dog ses den kun over lang afstand fra sydvest og fra nordøst, ca. fra Harrehøj. Ørding kirke er ligeledes markant, men er omkranset af høje træer, så den ikke opleves fra større afstand. Indblikszonen ligger i kvadranten øst-syd.

Påvirkninger fra tekniske anlæg, byudvikling eller andre landskabselementer

Området fremstår overordnet set middel roligt med kun enkelte, stedvist forstyrrende elementer. Den sydvest-nordøstgående højspændingsledning syd for Vils op mod Fredsø virker kun visuelt forstyrrende i nærområderne. Landbrugsbedrifterne er overvejende af mellemstørrelse og har ingen særlig negativ effekt på landskabet, bortset fra enkelte brug, der mangler skærmende beplantning især omkring siloer og gylletanke. Støj fra grupper af vindmøller stammer hovedsageligt fra tre grupper i områdets centrale del nord for Centrum til Ørding. Det er især vindmøllegrupperne i selve området såvel som i tilstødende naboområder (især Blidstrup Mark), der virker skæmmende på udsigten.

Møllerup Mølle i områdets nordvestlige del ses pga. områdets lokale lukkethed kun på relativt lille afstand og fungerer som orienteringspunkt, men fremstår pga. sin lyse farve dominerende i landskabet. Dette gælder især, når man bevæger sig fra naboområdet Erslev Kær ind i området.

Hovedvej A26 løber i udkanten af området langs den nordøstlige grænse, og er lokalt et støjende element i landskabet.

Visuelt skæmmende virker industriområdet langs hovedvejen A26 umiddelbart nord for Nykøbing, hvilket skyldes for lav skærmende beplantning langs områdets sydlige side samt uhensigtsmæssig valg af facade og tagfarver.

Visuelle sammenhænge i kystlandskabet

Figur 2 Visuelle sammenhænge i kystlandskabet. Det mørkeblå område viser kyster, som ligger mindre end 2,5 km fra karakterområdet, mens det lysere blå område viser kyster, som ligger mindre end 5 km fra karakterområdet.

Kystforlandet

Området rummer ikke en egen kystlinje, og kun en smal strimmel i den sydlige del ligger indenfor kystforlandsgrænsen.

Karakteristika for modstående kyster

De modstående kyster befinder sig primært indenfor en afstand af 1,5 km, og danner et lukket kystlandskabsrum. Dette er dog kun synligt fra områdets kystforlandszone øst for Ørding og ned til sommerhusområdet øst for Sillerslev. Med udsigt til kysterne i Salling (Nymølle, Sønderhuse) fremstår den modstående kyst som et grønt landskab med storbakket terræn, klinter, skovbevoksning og felter af dyrkede marker. Man kan desuden skelne spredtliggende gårde, enkelte vindmøller, kirker og sommerhusområder.

Landskabskarakterens nøglefunktioner, udviklingstendenser og planlagte ændringer

Nøglefunktioner

Landskabskarakteren i Midtmors Syd-området er især betinget af landbrugsdrift i form af agerbrug på morænefladen, og fortsat drift er vigtig for opretholdelse af karakteren.

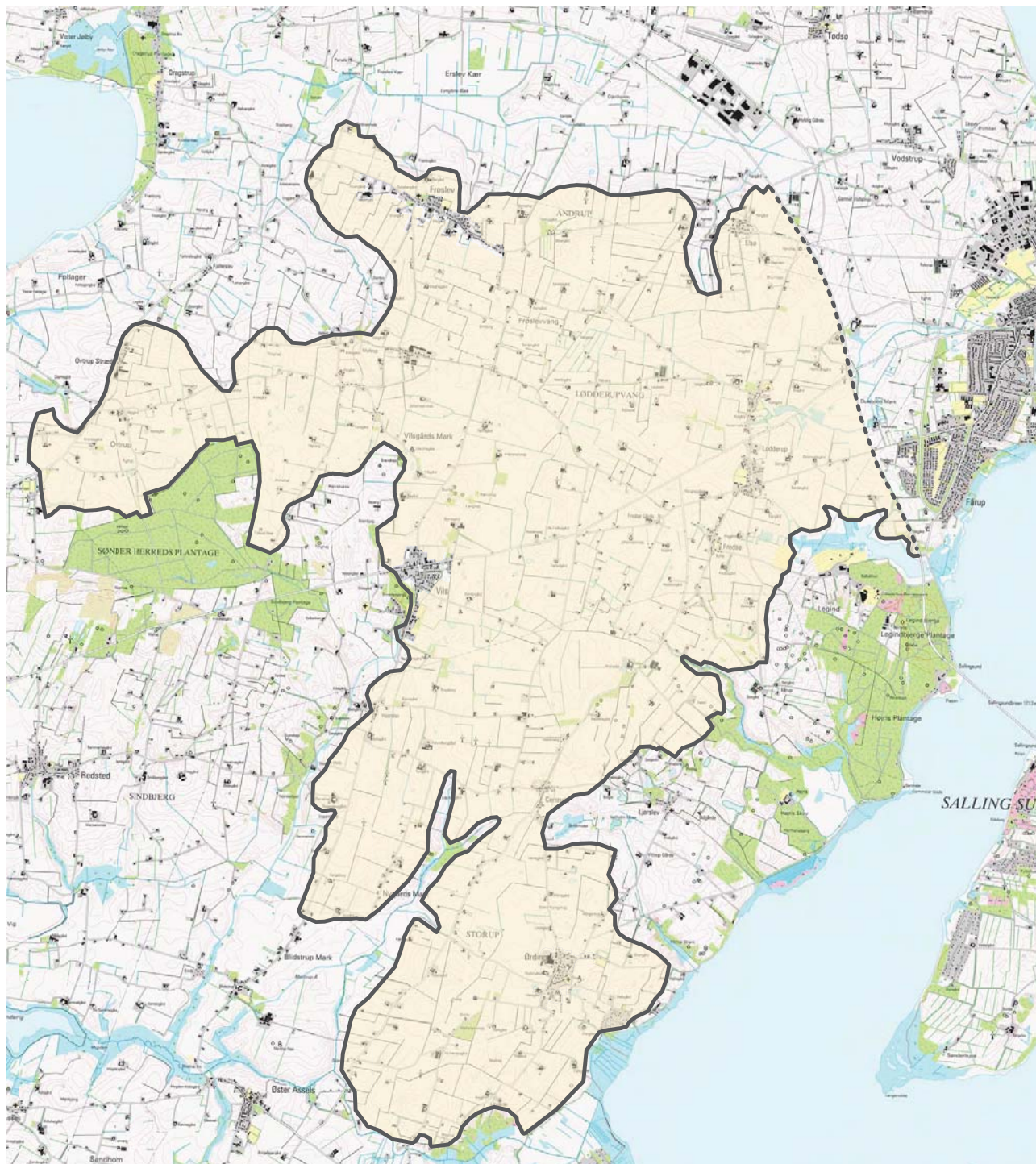
Udviklingstendenser

Der er ingen tegn på igangværende udviklingsprojekter udover den udvikling, som knytter sig til landbruget generelt.

Planlagte ændringer

Der er ingen tegn på planlagte ændringer eller udviklingsprojekter.

Landskabskarakterens styrke

Figur 3 Karakterstyrke. Hele området er vurderet som karakteristisk.

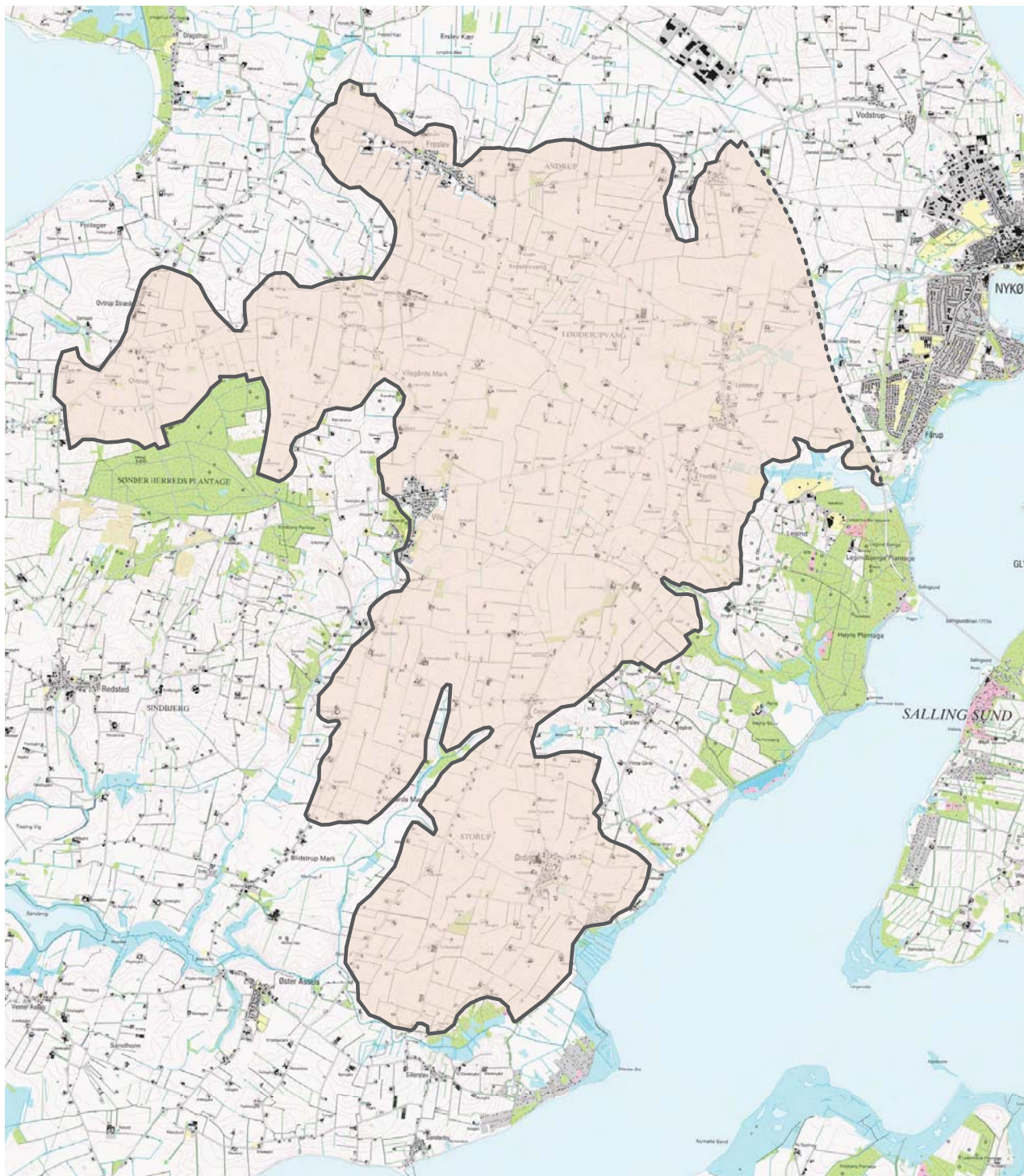
Karakteristisk

Hele karakterområdet

De karaktergivende karakteristika i form af intensivt dyrkede marker afgrænset af bevoksede diger og levende hegn og de spredtliggende gåde fremstår tydeligt i hele området. Landskabskarakterens oprindelse fremstår stadig tydeligt i området. Dog er de oprindelige strukturer overlejret af et landskab med større skala og mere enkelt end oprindeligt, som følge af strukturudviklingen i landbruget. Området vurderes derfor som moderat intakt.

Samlet vurderes karakterstyrken som karakteristisk

Tilstand

Figur 5 Tilstanden af de karaktergivende elementer og de særlige visuelle oplevelsesmuligheder. Hele området er vurderet til middel tilstand.

Middel tilstand*Hele karakterområdet*

De karaktergivende landskabselementer, herunder landbrugsbedrifterne og husmandsstederne, fremstår i middelgod vedligeholdelsesmæssige tilstand. De fleste gårde udviser god skærmende beplantning omkring tekniske installationer, opbevaringsfaciliteter, stalde og maskinhuse, hvilket minimerer en eventuelt visuelt forstyrrende fremtoning. Landbrugsbedrifterne, især i den nordlige og vestlige del af området, har dog i deres udformning en negativ effekt på landskabet. Enkelte bedrifter og/eller tilhørende anlæg er pga. deres udformning og materialevalg særligt forstyrrende i landskabet. Dette gælder også større virksomhedsanlæg som Ovtrup og Møllerup Mølle samt virksomheden Doublet Record i den nordlige udkant af Ørding.

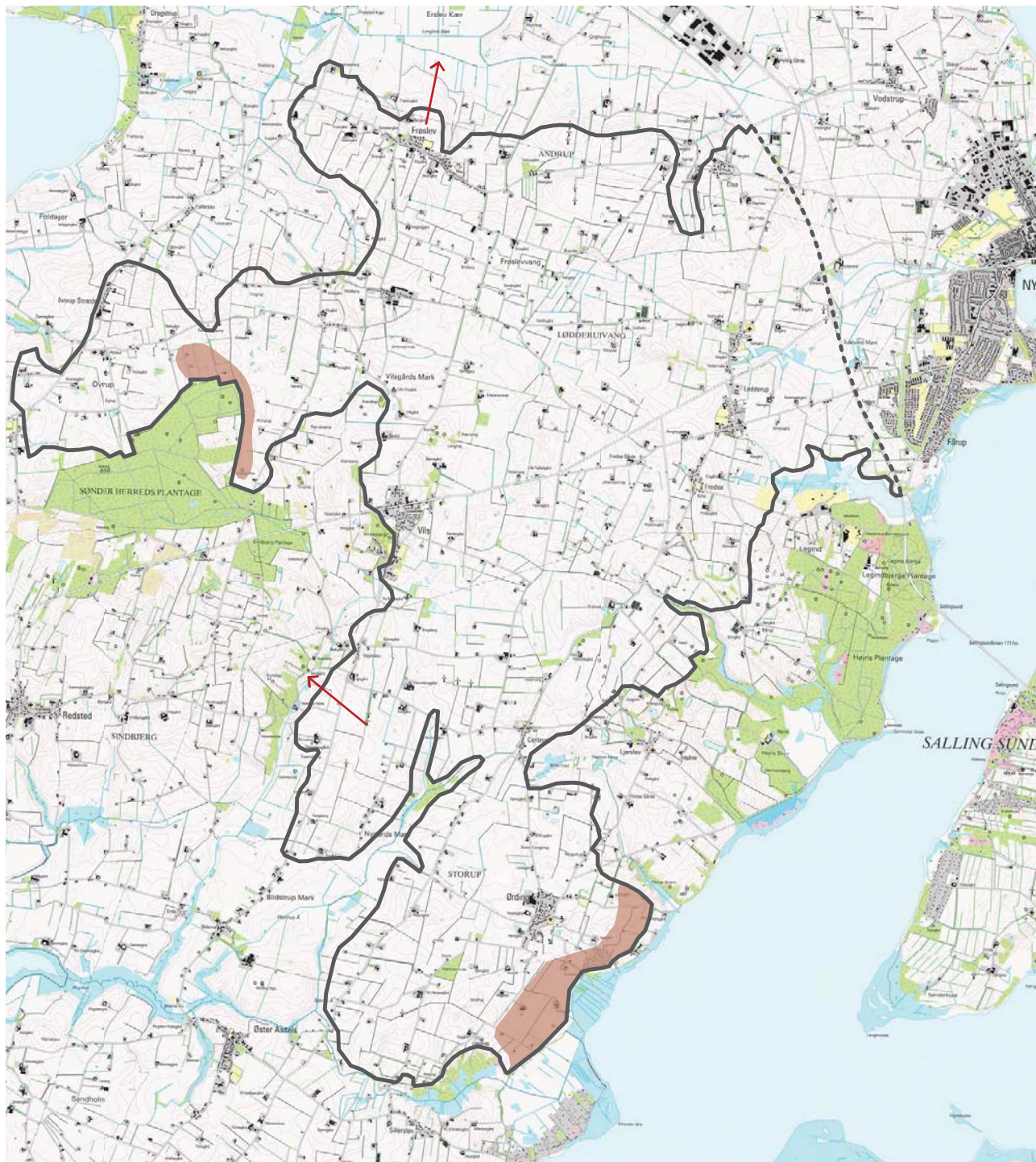
Vindmøllegrupper i den centrale og sydlige del af området virker visuelt skæmmende på udsigten mod syd og sydvest, og er til dels støjende.

Hovedvej A26 løber i udkanten af området langs den nordøstlige grænse, og er lokalt et støjende element i landskabet. Industriområdet i tilknytning til hovedvejen virker visuelt skæmmende.

Området fremstår således i middelgod vedligeholdelsesmæssig tilstand, middel forstyrret og med moderat intakthed – jf. vurderingen af karakterstyrke.

Samlet vurderes tilstanden i området at være middel.

Sårbarhed

Figur 6 Sårbarhed. Det røde område vurderes at være særligt sårbart overfor markante ændringer i landskabet.

Generelt

Områdets terræn med strukturen af spredtliggende gårde gør området som helhed mindre sårbart overfor markante ændringer i form af nye anlæg eller andre større ændringer. Dog er området sårbart overfor ændringer, der bryder den nuværende struktur af hegn og diger. Dette gælder især den nordlige del af området mod vest, hvor landskabet er lukket af terrænet, diger og hegn, der skaber et markant småskalalandskab (strækning Andrup-Frøslev-Møllerup-Ovtrup) samt strækningen Møllerup til syd for Vils.

Kystforlandet

Ændringer i kystforlandet vil få betydning for oplevelsen af kystlandskabet set fra nabokommunen.

Anbefalinger til planlægningen

Landskab

Hovedparten af landskabet er vurderet som værende karakteristisk landbrugslandskab. Der er ingen markante delområder. Tilstanden er overvejende middel.

Den højere tæthed af levende hegn og bevoksede diger i områdets nordlige og vestlige del gør landskabet her sårbart overfor ændringer i arealanvendelsen, der bryder dette mønster og skaber et mere åbent landskab.

Natur

Gravhøje og andre fortidsminder findes i områdets nordvestlige og især østlige del. Disse områder skal især beskyttes mod ændringer i arealanvendelsen, såsom råstofgravning og byudvikling.

Landbrug

Især småskalalandskabet i områdets nordlige og vestlige del er sårbart overfor uhensigtsmæssige udvidelser. Der bør i hele karakterområdet tages landskabelige hensyn, således at nyt byggeri, indpasses i landskabet mht. udformning, materialevalg og skala og at der tages hensyn til visuelle sammenhænge i området. Der bør udvises respekt for landskabets eksisterende strukturer, således at fjernelse af jorddiger og hegn undgås.

Tekniske anlæg

Omkring eksisterende tekniske anlæg i naboområder (hovedvej A26, industriområdet ved Erslev) bør der etableres skærmende beplantning. Der bør ved eventuel opstilling af nye tekniske anlæg holdes særligt fokus på de visuelle sammenhænge, som findes fra området og ind i naboområderne.

Byer

Der bør ved byplanlægningen især fastholdes de bevarede præg af Møllerups og Lødderups forteby karakter samt vejfortebykarakteren for Elsøs og Ørdings vedkommende. Ligeledes bør der specielt tages hensyn til kirkeindsigtsmulighederne for Lødderups og Ørdings vedkommende.

Nyanlæg af driftsbygninger for landbrug og virksomheder skal integreres i bybilledet og således ikke udføres udenfor de grønne byfronter. I så fald bør der rejses vilkår om beplantning, materiale og farvevalg.

Friluftsliv og turisme

Nedenfor angives de registrerede eksisterende faciliteter og potentialer knyttet til friluftsliv og turisme. Disse vurderes i forhold til de relevante turismekategorier, der er arbejdet med indenfor Visit Danmarks projekt "Syv Danmarksoplevelser", som er en analyse af turisme i Danmark. De 2 kategorier, som knytter sig til bymæssige oplevelser, er ikke relevante for Mors. Sidst er der foretaget en vurdering af om et givent område er sårbart overfor forstyrrelser.

Kategorierne er:

Aktiv natur

Naturens gratis glæder

I ro og mag ved vandet

Sjov i sommerlandet

Det gode liv

Sårbart overfor forstyrrelser (hører ikke til Visit Danmarks kategorier)

Eksisterende faciliteter

Foruden Ørding ferieby rummer området ikke over særlige faciliteter i forbindelse med turisme og overnatningsgæster. Ørding ferieby er fortrinsvis anlagt til og benyttes af øens beboere.

Potentiale

Afmærkning af cykelruter i nord-sydgående retning ville fremme den bløde turisme i området, hvilket understøttes af områdets flade og jævne terræn især på ruten Fredsø-Centrum-Ørding. Landskabelige oplevelser kunne nemt skabes ved at inddrage forbindelsesveje til naboområdet Legind Bjerge.